

Колос Ольга Валеріївна,

кандидат юридичних наук, заступник завідувача кафедри національної безпеки Навчально-наукового інституту права імені князя Володимира Великого, Міжрегіональна Академія управління персоналом, 03039, м. Київ, вул. Фрометівська, 2, тел. +38(066)5091114, e-mail: o.kolosso@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0003-0412-1531>

ПРОБЛЕМИ ПРАВОЗАСТОСУВАННЯ СТАТТІ 325 КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ В УМОВАХ ПОШИРЕННЯ ВІРУСУ COVID-19

Анотація. Охорона здоров'я населення є конституційно гарантованою та є об'єктом кримінально-правової охорони. Дана стаття присвячена дослідженню проблем правозастосування статті 325 Кримінального кодексу України, яка передбачає кримінальну відповідальність за порушення санітарних правил і норм щодо запобігання інфекційним хворобам та масовим отруєнням, в умовах поширення вірусу COVID-19.

Первинна редакція статті 325 Кримінального кодексу України 2001 року мала назву «Порушення правил боротьби з епідеміями» і до 2009 року вона передбачала покарання у виді штрафу до п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або арешту на строк до шести місяців, або обмеження волі на строк до трьох років.

До введення карантину за цією статтею до кримінальної відповідальності притягалися особи через харчові отруєння, що були результатом масових святкувань. Як показує статистика, в період з 2013-го по 2019 рік суди винесли всього 5 вироків у зазначеній категорії справ.

Кримінальна відповідальність за порушення санітарних правил і норм щодо запобігання інфекційним хворобам та масовим отруєнням була підвищена за рахунок зміни штрафу до розміру від однієї тисячі до трьох тисяч неоподаткованих мінімумів громадян. Однак її ефективність – питання доволі дискусійне як у теоретичній, так і у практичній площині. Наше дослідження продемонструвало, що ст. 325 КК України містить ряд проблем, наприклад, таких як бланкетність диспозиції, труднощі у встановленні чіткого переліку заборонених діянь, складнощі відмежування даного складу злочину від подібного складу адміністративного правопорушення (ст.44-3 КУпАП), неспіврозмірність санкцій як злочину, так і правопорушення тощо.

Ключові слова: пандемія, коронавірус, COVID-19, карантин, кримінальна відповідальність, інфекційна хвороба, порушення санітарних правил.

Kolos Olha Valeriyivna,

Candidate of Law, Deputy Head of the National Security Department of the Prince Volodymyr the Great Educational and Scientific Institute of Law, Interregional Academy of Personnel Management, 03039, Kyiv, 2 Frometivska Street, tel.+38(066)5091114, e-mail: o.kolosso@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0003-0412-1531>

PROBLEMS OF LAW ENFORCEMENT ARTICLE 325 OF THE CRIMINAL CODE OF UKRAINE IN CONDITIONS OF SPREAD OF COVID-19 VIRUS

Abstract. Population health is a constitutionally guaranteed and is the object of criminal law. This article is devoted to the study of issues of enforcement of Article 325 of the Criminal Code of Ukraine, which provides for criminal liability for violating sanitary rules and norms for the prevention of infectious diseases and mass poisoning, in conditions of distribution of the COVID -19 virus.

Primary version of Article 325 of the Criminal Code of Ukraine in 2001 was called “Violation of the Rules for Fighting Epidemics” and by 2009, it envisaged a punishment in the form of a fine to fifty non-taxable minimum incomes or arrest for a term up to six months, or restrictions on liberty for a term to the three years. March 17, 2009 Art. 325 of the Criminal Code for the first time has been changed, namely, the name of the article was changed and the sanction of an article with a maximum limit to 100 non-taxable minimum incomes of citizens was strengthened. In this form, she lasted to the emergence of a new threatening coronavirus.

Prior to the introduction of quarantine, individuals were attracted to a criminal liability for food poisoning, which were the result of mass celebrations. As shown by statistics, in the period from 2013 to 2019, courts took only 5 sentences in the specified category of affairs.

Criminal liability for violation of sanitary rules and norms for the prevention of infectious diseases and mass poisoning was increased due to a change in a fine to a size of one thousand to three thousand non-taxable minimums of citizens. However, its effectiveness – the issue is rather controversial in the theoretical and in the practical plan. Our study has demonstrated that Art. 325 of the Criminal Code contains a number of problems, for example, such as a blacitude of disposition, difficulties in establishing a clear list of prohibited acts, the difficulties of distinguishing this composition of a crime from a similar composition of an administrative offense, unspecified sanctions as a crime and offenses, etc. .

Keywords: pandemic, Coronavirus, COVID-19, quarantine, criminal liability, infectious disease, violation of sanitary rules.

Постановка проблеми. За часів незалежності Україні довелося зіштовхнутися з декількома епідеміями.

Першим епідемічним викликом став у 2009 році спалах пандемічного грипу А(Н1N1), коли сезонна захворюваність у жовтні почала збільшуватись і набувати нетипових ознак. Швидко подолати епідемію не вдалося і станом на 5 листопада 2009 року було зареєстровано вже понад 700 тис. хворих. Втім, негативні прогнози не підтвердились, але й підсумкові цифри після підрахунків виявилися вражаючими. За час епідемії в Україні було зареєстровано більше 5,6 млн. випадків захворювання як на грип так і на гострі респіраторні вірусні інфекції (ГРВІ), число лише госпіталізованих досягло 345 тис. хворих, а від ускладнень померло 1125 осіб [1].

Втім для України такий спалах грипу не став єдиним викликом....

Насамперед, на сьогоднішній день наша держава віднесена до групи країн з епідемією туберкульозу, оскільки щороку в Україні виявляють понад 37 тисяч хворих на туберкульоз. Крім цього понад 10 тисяч осіб помирають від цієї хвороби і стільки ж стає інвалідами [2].

Водночас епідемія ВІЛ-інфекції/СНІДу в Україні досягла масштабів, що за даними фахівців з ООН є найнебезпечнішими у Європі. Поширення цієї інфекції не спадає й досі і в країні щороку реєструється понад 12 тис. нових випадків ВІЛ-інфекції [3].

Новим епідеміологічним випробуванням не лише для України, а й для всього світу стало поширення нового різновиду тяжкого гострого респіраторного синдрому (SARS) коронавірусу під назвою SARS-CoV-2 (COVID-19).

У науковій літературі державна політика у сфері охорони здоров'я визначається як сукупність рішень чи обов'язків держави щодо проведення органами влади узгодженого курсу дій у системі надання медичної допомоги, спрямованих на досягнення поставлених завдань з метою поліпшення здоров'я населення держави [4, с. 35].

Дії української влади під час пандемії – це історія сумнівів та експериментів....

28 січня 2020 року, коли ВООЗ висловлювалось проти евакуації іноземців з Китаю посольство України в Китаї наполегливо рекомендувало громадянам покинути країну.

30 січня ВООЗ оголосила міжнародну надзвичайну ситуацію. Наступного дня РНБО порадило прем'єр-міністру Гончаруку заборонити експорт продукції, потрібної для боротьби з епідемією. Уряд проігнорував дану пораду. Лише 11 березня уряд нарешті спромігся заборонити експорт важливих товарів: масок, респіраторів, рукавичок, захисних окулярів, захисних костюмів. До 11 березня ці товари переправляли через кордон тоннами.

На початку лютого 2020 року українські ЗМІ повідомили, що Україна може бути забезпечена дороговартісними тестами не лише з-за кордону, їх можуть також виробляти у себе у відповідних лабораторіях Інституту молекулярної біології і генетики НАНУ. Виявилось, що глава РНБО дав доручення НАНУ займатись розробкою досліджень ще наприкінці січня. В свою чергу, українські вчені повідомили, що тест-системи вітчизняного виробництва вже готові до використання. Проте продовження роботи не було, оскільки в інституті не вистачало ко-

штів навіть щоб виплатити зарплату. Зазначені дії призвели до шквалу критики, проте фінансування так і не було відновлено. Вчені випустили невелику партію тест-систем, але повноцінне виробництво так і не налагоджено до сьогодні [5].

3 березня міністр охорони здоров'я заявила, що в Україні є близько 12 тис. ліжок в інфекційних лікарнях. Міністерство охорони здоров'я з початку епідемії збільшило кількість таких місць з 12 000 до 40 000 ліжко-місць [6]. Втім реальна ситуація далека від статистики. І місцева влада, і влада на рівні МОЗ України офіційно заперечує колапс щодо ліжко-місць. Така ж ситуація і щодо реанімаційних ліжок. ЗМІ час від часу розповідають історії обурених діями медиків людей, які не змогли врятувати своїх близьких через несвоєчасну допомогу, неналежне медичне лікування, або взагалі про ненадання медичної допомоги як такої. Автор навів лише декілька прикладів, хоча їх перелік можна було б продовжити.

Голова представництва ЄС в Україні Матті Маасікас вважає, що влада України вжила відповідних заходів для подолання пандемії COVID-19, які були своєчасними, саме тому особливих криз не виникало [7]. Втім, не усі дії теперішньої української влади, яка прийняла новий епідеміологічний виклик, можна назвати своєчасними та проведеними на високому організаційному рівні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Зважаючи на те, що охорона здоров'я населення є конституційно гарантованою та є об'єктом кримінально-правової охорони, наукова спільнота фахівців у галузі кримінального права та кримінології

з початку пандемії активно долучилася до дослідження зазначених проблем у полі правового регулювання. Загалом, кримінально-правові та кримінологічні проблеми, пов'язані із поширенням в Україні та світі гострої респіраторної хвороби COVID-19, висвітлювались у наукових роботах таких науковців, як І. О. Бандурка, А. А. Вознюк, Н. О. Гуторова, Л. М. Демидова, Т. Є. Дунаєва, А. В. Калініна, К. В. Катеринчук, О. С. Козерацька, М. Г. Колодяжний, О. С. Кузембаєв, О. М. Литвинов, С. О. Мазепа, В. М. Пашков, О. Е. Радутний, С. С. Чернявський та ін. Серед найактуальніших доробків можна вказати такі роботи: «Епідемічна безпека України: слідами коронавірусу» (І. О. Бандурка, О. М. Литвинов), «Глобальна криза та кримінальне право: питання взаємозв'язку» (Л. М. Демидова), «Службова недбалість як передумова поширення COVID-19» (Т. Є. Дунаєва), «Вплив світової пандемії коронавірусу на стан злочинності» (А. В. Калініна), «Проблеми нормативного регулювання забезпечення захисту здоров'я лікарів під час виконання ними професійних обов'язків» (К. В. Катеринчук), «Запобігання злочинності в умовах глобалізації» (М. Г. Колодяжний), «COVID-19, мікрочіп та кримінальна відповідальність» (О. Е. Радутний).

Мета статті – вивчення проблем правозастосування статті 325 Кримінального кодексу України, яка передбачає кримінальну відповідальність за порушення санітарних правил і норм щодо запобігання інфекційним хворобам та масовим отруєнням в контексті поширення нового різновиду тяжкого гострого респіраторного синдрому (SARS) коронавірусу під назвою SARS-CoV-2 (COVID-19).

Виклад основного матеріалу. Первинна редакція статті 325 Кримінального кодексу України 2001 року [8] мала назву «Порушення правил боротьби з епідеміями» і до 2009 року вона існувала в первозданному вигляді. 17 березня 2009 року ст. 325 КК України вперше зазнала змін, а саме – змінена назва статті, посилено санкцію статті з максимальною межею до 100 неоподаткованих мінімумів доходів громадян, додано кваліфікований склад злочину, який передбачав наслідки у вигляді спричинення загибелі людей та інших тяжких наслідків. У такому вигляді вона і проіснувала до виникнення нового загрозливого коронавірусу.

17 березня 2020 року Верховна Рада України прийняла Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України, спрямованих на запобігання виникненню і поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19)» [9], який, зокрема, посилив кримінальну відповідальність за вчинення розглядуваного злочину, а саме було змінено розмір штрафу (див. Додаток А).

Отже, статтею 325 «Порушення санітарних правил і норм щодо запобігання інфекційним хворобам та масовим отруєнням» України передбачено відповідальність за наступні дії:

1. Порушення правил та норм, встановлених з метою запобігання епідемічним та іншим інфекційним хворобам, а також масовим неінфекційним захворюванням (отруєнням) і боротьби з ними, якщо такі дії спричинили або завідомо могли спричинити поширення цих захворювань, -

карається штрафом від тисячі до трьох тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або арештом на строк до шести місяців, або обме-

женням волі на строк до трьох років, або позбавленням волі на той самий строк.

2. Ті самі діяння, якщо вони спричинили загибель людей чи інші тяжкі наслідки, -

караються позбавленням волі на строк від п'яти до восьми років [8].

Об'єктом цього складу злочину, на думку Хавронюка М.І. [10, с.885], власне є порядок запобігання епідемічним та іншим інфекційним захворюванням. Між іншим, до інфекційних належать такі захворювання, наприклад, як чума, туберкульоз, холера, дифтерія, віспа, тиф, поліомієліт, кір, правець, грип, тощо. Масове зараження епідемічних та інших інфекційних захворювань означає епідемію.

В свою чергу для об'єктивної сторони злочину є характерним: 1) діяння (дія або бездіяльність), спрямовані на порушення встановлених правил, які зафіксовані в законодавстві з метою запобігання епідемічним захворюванням, а також боротьби з такими хворобами; 2) наслідки у вигляді: а) масового поширення епідемічних та інших інфекційних захворювань; б) загроза розповсюдження таких захворювань; 3) причинним зв'язком між вищезначеними діяннями та наслідками.

Під порушенням правил, що встановлені з метою запобігання епідемічним та іншим інфекційним захворюванням та боротьби з ними, слід розуміти:

1) непроведення в порядку, передбаченому чинним законодавством, медичних оглядів, профілактичних щеплень, дезінфекційних та інших протиепідемічних, а також карантинних заходів;

2) незапровадження особливих режимів та умов праці, навчання, перевезення, перевезення на всій території держави або в окремих її регіонах тощо;

3) неусунення від роботи чи іншої діяльності (наприклад, навчання) осіб, що є носіями збудників інфекційного захворювання.

Варто відмітити, що диспозиція ч.1. ст. 325 ККУ передбачає необхідність настання наслідків у вигляді поширення інфекційного захворювання, на відміну від ст. 44-3 КупАП, в якій настання такого наслідку не вимагається. Крім того, об'єктивна сторона ч. 1 ст. 325 КК передбачає притягнення до відповідальності за *можливість* поширення захворювань. На думку Ковальнової С.С., з якою цілком можна погодитись, такий склад кримінального порушення є досить складним для встановлення, адже під нього можна підвести будь-яке правопорушення, яке містить ознаки адміністративного правопорушення і за ст. 44-3 КупАП, оскільки порушення правил карантину людей також може спричинити поширення коронавірусної інфекції [12, с.165].

Диспозиція ст. 325 ККУ є бланкетною і відсилає до доволі чималого масиву чинного законодавства, зокрема це: Закон України «Основи законодавства України про охорону здоров'я» від 19 листопада 1992 р.; Закон України «Про ветеринарну медицину» від 25 червня 1992 р.; Закон України «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення» від 24 лютого 1994 р.; Закон України «Про захист населення від інфекційних хвороб» від 6 квітня 2000 р.; Закон України «Про боротьбу із захворюванням на туберкульоз» від 5 липня 2001р.; Постанова КМУ №893 від 22 серпня

2011 р. «Про затвердження Правил санітарної охорони території України»; Постанова КМУ №1109 від 22 червня 1999 р. «Про затвердження Положення про санітарно-епідеміологічний нагляд в Україні»; Постанова КМУ №1544 від 15 жовтня 2002 р. «Про затвердження переліку робіт і послуг у сфері забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення, які виконуються і надаються за плату»; Наказ МОЗ України №133 від 19 липня 1995 р. «Про затвердження Переліку особливо небезпечних, небезпечних інфекційних та паразитарних хвороб людини і носійства збудників цих хвороб»; Наказ МОЗ України №595 від 16 вересня 2011 р. «Про порядок проведення профілактичних щеплень в Україні та контроль якості й обігу медичних імунобіологічних препаратів»; Наказ МОЗ України №280 від 23 липня 2002 р. «Щодо організації проведення обов'язкових профілактичних медичних оглядів працівників окремих професій, виробництв і організацій, діяльність яких пов'язана з обслуговуванням населення і може призвести до поширення інфекційних хвороб». І це далеко не увесь перелік нормативно-правових актів України з даного питання...

В такому разі наявна проблема, оскільки, громадянин не може і не повинен знати всі правила і норми, а лише ті, що відображені в нормативно-правових актах, що були оприлюднені. З цього приводу Мазепа С. висловлює наступну позицію: «У Конституції України вказано, що незнання закону не звільняє від кримінальної відповідальності, а як бути, якщо правила та норми знаходяться у Постанові КМУ, яка не є законом?» [13, с.146]

В свою чергу Харитонов С.О. [14, с. 363] зазначає, що у тих випадках, коли кримінальний закон відсилає до закону іншої галузі права, проблем з ознайомлення оприлюднених нормативно-правових актів не виникає. Те саме стосується й постанов Кабінету Міністрів України (крім постанов, що містять інформацію з обмеженим доступом), які повинні бути офіційно опубліковані та оприлюднені. Втім якщо кримінальний закон своєю бланкетною диспозицією відсилає до нормативно-правових актів, що не є законами або постановами КМУ (наприклад, Правила судово-медичного визначення ступеня тяжкості тілесних ушкоджень, які затверджені наказом МОЗ України), виникають важливі проблеми:

по-перше – цих нормативних актів велика кількість, а іноді вони суперечать один одному, складним є й питання щодо вирішення, який з них має більшу юридичну силу;

по-друге, навіть досвідчені юристи не в змозі знати таку величезну кількість нормативно-правових актів, а коли мова йде про пересічного громадянина тим паче;

по-третє, ці нормативно-правові акти не оприлюднюються, і тому особа, яка порушила правила поведінки, що містяться в нормативно-правовому акті, який не має силу закону або постанови Кабміну України, а саме це порушення є складовою бланкетної диспозиції кримінально-правової норми, не повинна притягуватися до кримінальної відповідальності.

В іншому випадку, мова йде про пряме порушення приписів Конституції України! [14, с.363]

Суб'єктом даного складу злочину є спеціальний суб'єкт. Таким спеціальним суб'єктом можуть бути лише особи, до службових обов'язків яких входить виконання спеціальних правил, що встановлені з метою запобігання інфекційним захворюванням і боротьби з ними (наприклад, працівники санітарно-епідеміологічної служби, службові особи органів місцевого самоврядування чи органів державної виконавчої влади, службові особи підприємств, установ та організацій) [10, с.885].

Слід відмітити, що 16 березня 2020 року Голова комітету ВР з питань здоров'я нації Михайло Радуцький під час брифінгу заявив про посилення відповідальності за порушення санітарного законодавства. І мова йшла про звичайних громадян. Радуцький зазначив, що норму ст. 325 КК будуть інкримінувати впродовж наступних трьох місяців до всіх, тобто на найближчі три місяці, і за його словами, суб'єкт повинен бути загальним, у той же час стосуватися лише коронавірусу [11]. Варто відмітити, що у науковій літературі питання щодо суб'єкта досліджуваного складу злочину вирішено доволі однозначно – це спеціальний суб'єкт. Аналіз судової практики це підтверджує. Водночас зміни, що були внесені, не містять жодних вказівок з приводу зміни суб'єкта зі спеціального на загальний.

На думку Хавронюка М.І. суб'єктивна сторона злочинів, передбачених зазначеною статтею характеризується умислом або необережністю, які стосуються порушення встановлених правил, а також непрямым умислом або необережністю в разі наслідку, що відбудеться у вигляді поширення заразних

захворювань а з іншого боку прямим умислом, якщо є наслідки у вигляді загрози поширення [10, с.885].

До початку 2020 року притягнення до кримінальної відповідальності за зазначеною статтею було рідкістю. Статистика показує, що в період з 2013-го по 2019 рік суди винесли всього 5 вироків у зазначеній категорії справ [15]. До введення карантину до кримінальної відповідальності за подібні злочини притягалися особи через харчові отруєння, що були результатом масових святкування: весілля, випуски, дні народження. Саме тому, ця стаття в більшості випадків не застосовувалася. Наприклад, згідно з даними прокуратури за 2019 рік на всю Україну було зареєстровано лише 70 кримінальних проваджень за згаданою статтею, і тільки у семи випадках винним особам було вручено підозру [16].

Детальний розгляд положень ст. 325 КК України, а також її практичного застосування, який був зроблений Вознюком А.А. та Чернявським С.С. дає можливість, виокремити кілька проблем, які пов'язані зі:

1) складнощами відмежування злочину, передбаченого ст. 325 КК України, від адміністративного правопорушення, передбаченого ст. 44-3 КУпАП;

2) труднощами встановлення чіткого переліку заборонених діянь, передбачених ст. 44-3 КУпАП та ст. 325 КК України з огляду на їх розпорошеність у різних нормативно-правових актах, постійну зміну, а також встановлення в певних випадках різних правил на різних територіях;

3) невідповідністю окремих заборон, що утворюють об'єктивну сторону вказаних правопорушень, положенням Конституції України;

4) проблемами чинності кримінально-правової норми, передбаченої ст. 325 КК України, у часі [16, с. 8].

Крім цього, ті ж науковці зауважують, що якщо порівняти розмір штрафу за вчинення злочину, передбаченого ч. 1 ст. 325 КК України, та адміністративного правопорушення, передбаченого ст. 44-3 КУпАП, то можна дійти таких висновків:

1) мінімальна межа штрафу для злочину й адміністративного правопорушення однакова – тисяча неоподатковуваних мінімумів доходів громадян;

2) максимальна межа штрафу в адміністративному правопорушенні для громадян становить до двох тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів, а для посадових осіб – до десяти тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян; для злочинів такої диференціації верхньої межі штрафу немає;

3) необґрунтованим видається той факт, що за вчинення адміністративного правопорушення максимальна межа штрафу є значно суворішою, ніж для злочину [17, с. 13].

Висновки. Кримінальна відповідальність за порушення санітарних правил і норм щодо запобігання інфекційним хворобам та масовим отруєнням була підвищена за рахунок зміни штрафу до розміру від однієї тисячі до трьох тисяч неоподаткованих мінімумів громадян. Однак її ефективність – питання доволі дискусійне як у теоретичній, так і у практичній площині. Наше дослідження продемонструвало, що ст. 325 КК України містить ряд проблем, наприклад, таких як бланкетність диспозиції, труднощі у встановленні чіткого переліку заборонених діянь, складнощі відмежування даного складу злочину від подібного складу

адміністративного правопорушення (ст.44-3 КУпАП), неспіврозмірність санкцій як злочину, так і правопорушення, а також ін. Зважаючи на пропозицію Голови комітету ВР з питань здоров'я нації М. Радуцького, питання суб'єкта даного складу злочину (спеціальний чи загальний?) також доволі актуальне і потребує подальших наукових досліджень, а за умови належної аргументації і подальших законодавчих пропозицій. Крім цього, проблема

чинності встановленої кримінальної відповідальності на протязі всього лише трьох місяців/періоду карантину ще більше підвищує градус проблематики і становить певний науковий інтерес для подальших наукових досліджень, як і вивчення статистичних даних Генеральної прокуратури України, а також даних Єдиного державного реєстру судових рішень протягом 2020-2021 років.

Додаток А

Порівняльна таблиця статті 325 Кримінального кодексу України

Первинна редакція КК України 2001 р.	2009	2020
	Закон України «Про внесення змін до статті 325 Кримінального кодексу України» 17 березня 2009 року № 1125-VI	Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України, спрямованих на запобігання виникненню і поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19)» 17 березня 2020 року № 530-IX1
Стаття 325. Порушення правил боротьби з епі- деміями Порушення правил, встановлених з метою запобігання епідеміч- ним та іншим заразним захворюванням і бо- ротьби з ними, якщо ці дії спричинили або завідомо могли спри- чинити поширення цих захворювань, – карається штрафом до п'ятдесяти неоподатко- ваних мінімумів до- ходів громадян або ареш- том на строк до шести	Стаття 325. Порушення санітарних правил і норм щодо запобігання інфек- ційним захворюванням та масовим отруєнням 1. Порушення правил та норм, встановлених з метою запобігання епідемічним та іншим інфекційним захворю- ванням, а також масовим неінфекційним захво- рюванням (отруєнням) і боротьби з ними, якщо такі дії спричинили або завідомо могли спри- чинити поширення цих захворювань, –	Стаття 325. Порушення сані- тарних правил і норм щодо запобігання інфекційним хво- робам та масовим отруєнням 1. Порушення правил та норм, встановлених з метою запобі- гання епідемічним та іншим інфекційним хворобам, а та- кож масовим неінфекційним захворюванням (отруєнням) і боротьби з ними, якщо такі дії спричинили або завідомо могли спричинити поширен- ня цих захворювань, - карається штрафом від тисячі до трьох тисяч неоподаткову- ваних мінімумів доходів гро- мадян або арештом на строк

¹ В редакції Закону № 530-IX від 17.03.2020 – діє протягом **трьох місяців** з дня опублікування Закону, з урахуванням змін, внесених Законом № 540-IX від 30.03.2020. Наразі дія продовжена на період карантину.

місяців, або обмеженням волі на строк до трьох років.	карається штрафом до ста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або арештом на строк до шести місяців, або обмеженням волі на строк до трьох років. 2. Ті самі діяння, якщо вони спричинили загибель людей чи інші тяжкі наслідки, караються позбавленням волі на строк від п'яти до восьми років.	до шести місяців, або обмеженням волі на строк до трьох років, або позбавленням волі на той самий строк. 2. Ті самі діяння, якщо вони спричинили загибель людей чи інші тяжкі наслідки, караються позбавленням волі на строк від п'яти до восьми років.
---	---	--

СПИСКИ ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Рябченко М., Якунов Є. Вірусна епідемія 2009: як це було // УКРІНФОРМ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/2880632-virusna-epidemia-2009-akce-bulo.html>

2. Процюк Р.Г. Сучасні проблеми епідемії туберкульозу в Україні: причини та шляхи її подолання // Спеціалізований медичний портал Health-ua.com [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://healthua.com/articles/2977.html>

3. Афанасьєв Є. Нові кроки на шляху розв'язання проблеми ВІЛ/СНІДу в Україні // Спеціалізований медичний портал Health-ua.com [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://health-ua.com/article/18144-nov-kroki-na-shlyahu-rozvyazannya-problemi-vlsndu-v-ukranz-nagodi-dnya-boro>

4. Щепин О. П. О государственных механизмах реформы здравоохранения / О. П. Щепин, В. С. Нечаев // Проблемы социальной гигиены, здравоохранения и истории медицины. – 1997. – № 1. – С. 34 – 38.

5. Рещук К., Лукашова С. Історія сумнівів та експериментів. Як українська влада боролася з коронавірусом [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.pravda.com.ua/articles/2020/05/21/7252503/>

6. З початку епідемії COVID-19 кількість ліжок-місць для лікування пацієнтів з коронавірусною хворобою збільшено у три рази // Урядовий портал [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3186545-posol-es-kaze-so-pravilnist-dij-ukraini-u-borotbi-z-covid19-vidcuv-na-sobi.html>

7. Посол ЄС каже, що правильність дій України у боротьбі з COVID-19 «відчув на собі» // УКРІНФОРМ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3186545-posol-es-kaze-so-pravilnist-dij-ukraini-u-borotbi-z-covid19-vidcuv-na-sobi.html>

8. Кримінальний кодекс України (первинна редакція) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14/ed20010405#Text>

9. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України, спрямованих на запобігання виникненню і поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19)» // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/540-20#Text>

10. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України. – 5-ге вид., переробл. Та доповн. / За ред.. М.І. Мельника, М.І.Хавронюка. – К.: Юридична думка, 2008. – 1216 с. – С.885.

11. Армія почне патрулювати міста? // Адвокат Головин // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://advocate-holovin.com.ua/page/5/?lang=en>

12. Ковальова С.С. Відповідальність за порушення карантину та санітарних правил і норм щодо запобігання поширенню корона вірусної інфекції (COVID-19) в Україні // Право. Людина. Довкілля. – Вип. 11, № 2. – 2020. – С. 158-168.

13. Мазепа С. Кримінальна відповідальність за порушення карантину в умовах пандемії COVID-19 // Актуальні проблеми правознавства. – № 2 (22). – 2020. – С. 143-149.

14. Харитонов С.О. Бланкетні норми кримінального права: особливості та допустимі межі їх застосування у кримінальному законодавстві // Концептуальні засади нової редакції Кримінального кодексу України : матеріали міжнар. наук. конф., м. Харків, 17–19 жовт. 2019 р. / редкол.: В. Я. Тацій (голов. ред.), А. П. Гетьман, Ю. В. Баулін та ін. – Харків : Право, 2019. – 500 с.

15. Хімченко С.А., Фалес О.Г. Кримінальна відповідальність за поширення коронавірусної хвороби (COVID-19) / С. А. Хімченко, О. Г. Фалес // Правове життя сучасної України : у 3 т. : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 15 трав. 2020 р.) / відп. ред. М. Р. Аракелян. – Одеса : Гельветика, 2020. – Т. 3. – С. 149-151.

16. Гупало К. COVID-19: що не так із запровадженою кримінальною й адміністративною відповідальністю? // ЮРИСТ & ЗАКОН. – № 11. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://uz.ligazakon.ua/ua/magazine_article/EA013580

17. Вознюк А.А., Чернявський С.С. Порушення правил і норм щодо запобігання COVID-19: актуальні проблеми кримінальної та адміністративної відповідальності // Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ. – 2020. – № 1 (19). – С. 8-19.

REFERENCES:

1. Riabcheniuk, M., Yakunov, Ye. (2020). Virusna epidemiia 2009: yak tse bulo [Viral

epidemic 2009: how it was]. *www.ukrinform.ua*. Retrieved from <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/2880632-virusna-epidemia-2009-ak-ce-bulo.html> [in Ukrainian].

2. Protsiuk, R.H. (2015). Suchasni problemy epidemii tuberkulozu v Ukraini: prychyny ta shliakhy yii podolannia [Modern problems of the tuberculosis epidemic in Ukraine: causes and ways to overcome it]. *healthua.com*. Retrieved from <http://healthua.com/article/16372-suchasn-problemi-epdem-tuberkulozu-v-ukran-prichini-ta-shlyahi--podolannya> [in Ukrainian].

3. Afanasiev, Ye. (2015). Novi kroky na shliakhu rozviazannia problemy VIL/SNIDU v Ukraini [New steps towards solving the problem of HIV/AIDS in Ukraine]. *healthua.com*. Retrieved from <https://healthua.com/article/18144-nov-kroki-na-shlyahu-rozvyazannya-problemi-vlsndu-v-ukranz-nagodi-dnya-boro> [in Ukrainian].

4. Shchepin, O.P., Nechaev, V.S. (1997). O gosudarstvennykh mekhanizmax reformy zdavookhraneniya [On the state mechanisms of health care reform]. *Problemy sotsialnoy gigieny, zdavookhraneniya i istorii meditsiny – Problems of social hygiene, health care and history of medicine, 1*, 34-38 [in Russian].

5. Reshchuk, K., Lukashova, S. (2020). Istoriia sumniviv ta eksperymentiv. Yak ukrainska vlada borolasia z koronavirusom [History of doubts and experiments. How the Ukrainian authorities were fighting the coronavirus]. *www.pravda.com.ua*. Retrieved from <https://www.pravda.com.ua/articles/2020/05/21/7252503/> [in Ukrainian].

6. Z pochatku epidemii COVID-19 kilkist lizhko-mists dlia likuvannia patsientiv z koronavirusnoiu khvoroboiu zbilsheno u try razy [Since the beginning of the COVID-19 epidemic, the number of beds for the treatment of patients with coronavirus has tripled]. (2020). *www.kmu.gov.ua*. Retrieved from <https://www.kmu.gov.ua/news/z-pochatku-epidemiyi-covid-19-kilkist-lizhko-misc-dlya-likuvannya-paciyentiv-z-koronavirusnoyu-hvoroboyu-zbilsheno-u-3-razi> [in Ukrainian].

7. Posol YeS kazhe, shcho pravylnist dii Ukrainy u borotbi z COVID-19 «vidchuv na sobi» [EU Ambassador says he “felt himself” the correctness of Ukraine’s actions in the fight against COVID-19]. (2021). *www.ukrinform.ua*. Retrieved from <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3186545-posol-es-kaze-so-pravilnist-dij-ukraini-u-borotbi-z-covid19-vidcuv-na-sobi.html> [in Ukrainian].

8. Kryminalnyi kodeks Ukrainy : vid 5 kvitnia 2001 roku, № 2341-III [Criminal Code of Ukraine from April 5, 2001, № 2341-III]. *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14/ed20010405#Text> [in Ukrainian].

9. Zakon Ukrainy «Pro vnesennia zmin do deiakyykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy, spriamovanykh na zapobihannia vynyknenniu i poshyrenniu koronavirusnoi khvoroby (COVID-19)» : vid 30 bereznia 2020 roku, № 540-IX [Law of Ukraine “On Amendments to Certain Legislative Acts of Ukraine Aimed at Preventing the Occurrence and Spread of Coronavirus Disease (COVID-19)” from March 30, 2020, № 540-IX]. *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/540-20#Text> [in Ukrainian].

10. Melnyk, M.I., Khavroniuk, M.I. (Eds.). (2008). *Naukovo-praktychnyi komentar Kryminalnoho kodeksu Ukrainy [Scientific and practical commentary on the Criminal Code of Ukraine]*. (5th ed., rew.). Kyiv: Yurydmychna dumka [in Ukrainian].

11. Armiiia pochnu patroliuvaty mista? [Will the army start patrolling the cities?]. (2020). *advocate-holovin.com.ua*. Retrieved from <https://advocate-holovin.com.ua/page/5/?lang=en> [in Ukrainian].

12. Kovalova, S.S. (2020). Vidpovidalnist za porushennia karantynu ta sanitarnykh pravyl i norm shchodo zapobihannia poshyrenniu korona virusnoi infektsii (COVID-19) v Ukraini [Responsibility for violation of quarantine and sanitary rules and regulations to prevent the spread of coronavirus viral infection (COVID-19) in Ukraine]. *Pravo. Liudyna. Dovkillia – Law. Man. Environment*, 11(2), 158-168 [in Ukrainian].

13. Mazepa, S. (2020). Kryminalna vidpovidalnist za porushennia karantynu v umovakh pandemii COVID-19 [Criminal liability for violation of quarantine in a pandemic COVID-19]. *Aktualni problemy pravoznavstva – Actual problems of jurisprudence*, 2(22), 143-149 [in Ukrainian].

14. Kharytonov, S.O. (2019). Blanketni normy kryminalnoho prava: osoblyvosti ta dopustymi mezhi yikh zastosuvannia u kryminalnomu zakonodavstvi [Blanket norms of criminal law: features and admissible limits of their application in the criminal legislation]. V. Ya. Tatsii, et al. (Eds.). *Kontseptualni zasady novoi redaktsii Kryminalnoho kodeksu Ukrainy – Conceptual bases of new edition of the Criminal code of Ukraine* : Proceedings of the international scientific conference. (pp. 361-364). Kharkiv: Pravo [in Ukrainian].

15. Khimchenko, S.A., Fales, O.H. (2020). Kryminalna vidpovidalnist za poshyrennia koronavirusnoi khvoroby (COVID-19) [Criminal liability for the spread of coronavirus disease (COVID-19)]. M. R. Arakelian (Eds.). *Pravove zhyttia suchasnoi Ukrainy – Legal life of modern Ukraine* : Proceedings of the international scientific-practical conference. (Vols. 3). (pp. 149-151). Odesa: Helvetyka [in Ukrainian].

16. Hupalo, K. (2020). COVID-19: shcho ne tak iz zaprovadzhenoiu kryminalnoiu y administratyvnoiu vidpovidalnistiu? [COVID-19: what is wrong with the introduced criminal and administrative liability?]. *Yuryst & Zakon – Lawyer & Law*, 11. Retrieved from https://uz.ligazakon.ua/ua/magazine_article/EA013580 [in Ukrainian].

17. Vozniuk, A.A., Cherniavskiy, S.S. (2020). Porushennia pravyl i norm shchodo zapobihannia COVID-19: aktualni problemy kryminalnoi ta administratyvnoi vidpovidalnosti [Violation of rules and regulations for the prevention of COVID-19: current issues of criminal and administrative liability]. *Yurydychnyi chasopys Natsionalnoi akademii vnutrishnikh sprav – Legal Journal of the National Academy of Internal Affairs*, 1(19), 8-19 [in Ukrainian].